

статті дозволить уникнути низки проблем у сфері правозастосовної практики та забезпечити стабільність цивільного обороту.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40 – 44. – Ст. 356 (зі змінами).
2. Спасибо-Фатеева И. В. Проблемы государственной регистрации прав и сделок / И. В. Спасибо-Фатеева // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2004. – № 3 (15). – С. 7 – 12.
3. Дьоміна О.О. Момент виникнення прав за правочинами, які підлягають державній реєстрації: еволюція законодавчого підходу / О.О. Дьоміна, І.С. Капуш // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2011. – № 3. – С. 84 – 89.
4. Про затвердження Тимчасового положення про порядок державної реєстрації права власності та інших речових прав на нерухоме майно: наказ Міністерства юстиції України від 07.02.2002 р. № 7/5 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 8. – Ст. 471.
5. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 51. – Ст. 553 (зі змінами).
6. Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та інших законодавчих актів: Закон України від 11.02.2010 р. № 1878-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 18. – Ст. 141 (зі змінами).
7. Стадник В.В. Менеджмент: Навчальний посібник / В.В. Стадник, М.А. Йохна. – К.: Академвидав, 2003. – 464 с.
8. Вдосконалення системи реєстрації майна в Україні: приклади кращого європейського досвіду [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <[http://issuu.com/kepur/docs/iprs-survey-final_ukr?mode=window&background Color=%23222222](http://issuu.com/kepur/docs/iprs-survey-final_ukr?mode=window&background%20Color=%23222222)>
9. О государственной регистрации прав на недвижимое имущество и сделок с ним: Федеральный закон от 21.07.1997 г. № 122-ФЗ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://avue.ru/122_fz.php?d=122_fz_2.htm>
10. Толковый словарь Ожегова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://dic.academic.ru/dic.nsf/ogegova/109534>>
11. Бізнес-словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://lib.deport.ru/slovar/biz/d/data.html>>.
12. Словарь Брокгауза и Ефрона [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_bible/1184/%D0%94%D0%B5%D0%BD%D1%8C>.

** Нагнибіда Володимир Іванович – кандидат юридичних наук, виконувач обов'язків декана юридичного факультету Хмельницького університету управління та права.*

УДК 347.451.02

Андрій Олефіренко *

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті здійснено спробу визначити особливості складу, послідовності та змісту основних юридично значимих дій, спрямованих на виконання договору купівлі-продажу підприємства як єдиного майнового комплексу.

Ключові слова: виконання договору купівлі-продажу підприємства, передача підприємства, прийняття підприємства, акт прийому-передачі підприємства.

Олефіренко А. Н. Особенности исполнения договора купли-продажи предприятия.

В статье предпринята попытка определить особенности состава, последовательности и содержания основных юридически значимых действий, направленных на исполнение договора купли-продажи предприятия как единого имущественного комплекса.

Ключевые слова: исполнение договора купли-продажи предприятия, передача предприятия, принятия предприятия, акт приема-передачи предприятия.

Olefirenko A. M. The Specifications of the Execution the Enterprise's Sale Contract.

In the article was attempted to define the specifications of the composition, sequence and content of the legally significant action, which are directed to execute the sale contract of the enterprise.

Keywords: the execution of the sale contract of the enterprise, hand-over the enterprise, acceptance of the enterprise, the act of hand-over/acceptance.

Постановка проблеми. Для досягнення певних цілей та задоволення законних інтересів між учасниками цивільних правовідносин укладається низка договорів. Зрозуміло, що цінність таких зобов'язань полягає саме

в їх виконанні. Не є винятком і договір купівлі-продажу підприємства як єдиного майнового комплексу. Відповідно, для задоволення тих потреб, які стали підставою для укладення такого договору сторонам потрібно вчинити певні дії для виконання зобов'язань, що впливають з нього.

Передача підприємства у власність іншої особи є складним процесом, який може бути тривалим у часі і організованим у декілька етапів, що включають досягнення згоди за договором, складання відповідного документу, реєстрація договору та його виконання. Разом з тим, спеціальних норм, які б регулювали виконання зобов'язань з договору купівлі-продажу підприємства, укладеного не в процесі приватизації, в цивільному законодавстві України немає. Як показує практика, застосування до таких специфічних правовідносин лише загальних правил щодо виконання зобов'язань (Гл. 48 ЦК України [1]) та загальних положень про купівлю-продаж (§ 1 Гл. 54 ЦК України) є недостатнім.

Питання особливостей виконання договору купівлі-продажу підприємства залишається не вирішеним не лише на законодавчому рівні, але й у науковій літературі. Це обумовлено тим, що більшість досліджень, які торкалися вказаної проблематики, є неоднозначними і здійснювались здебільшого в рамках розгляду більш ширших питань виконання зобов'язань. Серед вітчизняних науковців, які в своїх працях торкалися окремих аспектів виконання договору купівлі-продажу можна назвати: Кривобок С. В. [2], Галіахметова І. А. [3], Демченко Н. С. [4]; серед російських правознавців – Вітрянського В. В. [5], Кримкіна В. В. [6], Макарову Т. В. [7] та інших.

Завданням статті є розкриття особливостей та змісту основних юридично значимих дій, спрямованих на виконання договору купівлі-продажу підприємства як єдиного майнового комплексу.

Як впливає зі змісту ст. 599 ЦК України нормальним способом припинення зобов'язання є його виконання, проведене належним чином. У теорії цивільного права під виконанням договору традиційно розуміють здійснення або утримання від здійснення конкретно визначених дій, які впливають з його змісту. Разом з тим, не будь-яке виконання зобов'язання буде правомірним. Насамперед воно повинно бути реальним та належним. Реальне виконання зобов'язання передбачає дії боржника спрямовані на виконання зобов'язання в натурі відповідно до умов договору купівлі-продажу підприємства. Лише після здійснення визначених дій (чи утримання від їх здійснення) можна стверджувати про реальне виконання зобов'язання. Що стосується належності виконання зобов'язання, то такий принцип включає в себе комплекс елементів, які визначають вимоги щодо суб'єктів виконання та його прийняття, предмету, строків, місця та способу. В тому випадку, коли було допущено порушення однієї з передбачених умов вважається, що має місце недотримання вимоги щодо належного виконання зобов'язання.

У виконанні договору купівлі-продажу підприємства можна виділити три найбільш важливих юридично значимих дії сторін: передача підприємства продавцем покупцю; прийняття підприємства покупцем; оплата покупцем вартості підприємства. Крім перерахованих контрагентам потрібно здійснити ще ряд інших дій, передбачених договором чи законодавством, які носять додатковий характер. Також постає питання щодо необхідності попередження кредиторів підприємства щодо його наступного відчуження. Наприклад, Цивільний кодекс Російської Федерації [8] вимагає вчинення такої дії однією із сторін договору у разі продажу підприємства (ст. 562). Однак, цивільне законодавство України прямо не зобов'язує сторони договору купівлі-продажу підприємства вчиняти подібні дії. Залишення цього питання на розсуд контрагентів є не зовсім виправданим з точки зору захисту законних інтересів кредиторів підприємства, яке продається. Враховуючи це, доцільно було б законодавчо закріпити відповідний обов'язок сторони (сторін) в спеціальних нормах щодо регулювання договору купівлі-продажу підприємства як єдиного майнового комплексу.

Обов'язок повідомлення кредиторів за зобов'язаннями, включеними до складу підприємства, про його відчуження може бути покладено на одну із сторін договору за їх домовленістю, адже для кредиторів за відповідними зобов'язаннями юридично значимим буде саме факт повідомлення, який доцільно робити до передачі підприємства покупцю. При цьому, таке повідомлення доцільно здійснювати у письмовій формі. Це пояснюється тим, що у разі купівлі-продажу підприємства, до складу якого включені борги, складається ситуація, за якої застосовується ст. 520 ЦК України, що регулює порядок переведення боргу. Нагадаємо, що переведенням боргу називають правочин, в силу якого боржник зі згоди кредитора переводить свій обов'язок за зобов'язанням на третю особу – нового боржника. Отже, боржник у відповідному зобов'язанні може бути замінений іншою особою лише за згоди кредитора, якщо інше не передбачено законом. Таких винятків щодо переведення боргу у разі купівлі-продажу підприємства цивільне законодавство не містить. З цього випливає, що продавцю підприємства до його передання слід одержати згоду всіх кредиторів на переведення боргу на покупця єдиного майнового комплексу.

На підставі договору купівлі-продажу підприємства як єдиного майнового комплексу також може відбуватись цесія – уступка права вимоги продавця покупцю. При цьому, оскільки договір купівлі-продажу підприємства вважається укладеним з моменту його державної реєстрації, то уступка права вимоги також має бути зареєстрована.

Форма правочину щодо заміни боржника у зобов'язанні регулюється ст. 521 та ст. 513 ЦК України, відповідно до яких правочин щодо заміни боржника у зобов'язанні вчиняється у такій самій формі, що і правочин, на підставі якого виникло зобов'язання, право вимоги за яким передається новому кредиторові. Правочин щодо заміни боржника у зобов'язанні, яке виникло на підставі правочину, що підлягає державній реєстрації, має бути зареєстрований в порядку, встановленому для реєстрації цього правочину, якщо інше не встановлено законом.

Такі ж правила стосуються форми правочину щодо заміни кредитора у зобов'язанні. Однак, на відміну від переведення боргу, заміна кредитора у зобов'язанні, відповідно до ст. 516 ЦК України здійснюється без згоди боржника, якщо інше не встановлено договором або законом. При цьому, у випадку, коли боржник підприємства, що відчувається, не був письмово повідомлений про заміну кредитора у зобов'язанні, новий кредитор (покупець) несе ризик настання несприятливих для нього наслідків. Адже в такому випадку виконання боржником свого обов'язку первісному кредиторі буде вважатись належним виконанням.

Після укладення договору купівлі-продажу підприємства основним обов'язком продавця є підготовка до передачі і безпосередньо передача єдиного майнового комплексу покупцю. За загальним правилом майно, яке підлягає передачі має бути вільним від прав третіх осіб. Однак, у зв'язку зі специфікою підприємства, до складу якого в більшості випадків входять як права вимоги так і борги, предмет договору такої купівлі продажу буде містити також зобов'язання перед третіми особами, про що продавець зобов'язаний попередити покупця.

Цілком логічним є те, що фактична передача майна повинна бути зафіксована в юридично значимих документах. Таким документом може виступати акт прийому-передачі. Однак, фактичну передачу підприємства покупцю в більшості випадків неможливо здійснити шляхом безпосереднього вручення. Зазвичай передача відбувається символічно шляхом підписання акту прийому-передачі майна. Такий факт є формальною дією і не вичерпує всіх обов'язків продавця щодо передачі підприємства.

В чинному цивільному законодавстві, як уже зазначалось, немає спеціальних правил щодо порядку виконання договору купівлі-продажу підприємства і вимог до документів, які б підтверджували факт передачі майна. Для вирішення цього питання доцільно звернутись до положень приватизаційного законодавства, яке містить вимогу про необхідність складання акту приймання-передачі приватизованого об'єкта на підтвердження факту передачі продавцем покупцю єдиного майнового комплексу підприємства. Така вимога, зокрема, міститься в ч. 6 ст. 24 Закону України «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» [9] та в п. 3.11. та п. 4.4.5. Наказу Фонду державного майна «Про затвердження Положення про порядок визначення та застосування способів приватизації щодо об'єктів малої приватизації» [10]. Акт приймання-передачі в цьому випадку слугує доказом виконання сторонами зобов'язань щодо передачі та прийняття майна, саме тому він має складатись або одночасно з «врученням» покупцю єдиного майнового комплексу підприємства або одразу після цього.

Такий порядок продиктований, насамперед, складністю майнового комплексу, що підлягає передачі, а складання акта приймання-передачі має, насамперед, два основних завдання: 1) встановити в часі факт передачі (приймання) підприємства; 2) встановити склад підприємства. Цілком логічним є те, що в акті приймання-передачі єдиного майнового комплексу підприємства необхідно зазначити дані про його склад, перелік прав вимоги, вартість майна підприємства згідно з актом інвентаризації, інформація про виявлені недоліки майна, а також відомості щодо повідомлення кредиторів про продаж підприємства тощо. Крім того, доцільним було б зазначення відомостей щодо передачі покупцю документів, що додаються до договору, технічну документацію на обладнання, будівлю і т.д.

Передача підприємства як єдиного майнового комплексу може передбачати необхідність укладення інших договорів, спрямованих на відчуження окремих специфічних елементів підприємства, пов'язаних з авторським та суміжними правами. Так, відповідно до ст. 31 Закону України «Про авторське право і суміжні права» № 3792-ХІІ від 23.12.1993 року [11] автор (чи інша особа, яка має авторське право) може передати свої майнові права будь-якій іншій особі повністю чи частково, що оформляється авторським договором. Якщо в такому договорі прямо не зазначено перелік майнових прав, які відчужуються, то вони не можуть вважатись переданими. Відчуження майнових прав суб'єктів суміжних прав також відбувається на підставі договору (ч. 2 ст. 39, ч. 2 ст. 40, ч. 2 ст. 41 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [11]).

При цьому потрібно враховувати, що від підприємства не можна відокремити такі елементи як системи і методи функціонування, що розроблені як складові частини функціонуючого підприємства, досягнення в галузі маркетингу власної продукції, ділову репутацію тощо. Такі результати творчої діяльності передаються нерозривно з єдиним майновим комплексом підприємства, яке відчувається.

Лише після передачі майна і підписання акту прийому-передачі продавець за договором купівлі-продажу підприємства вважається таким, що виконав свої обов'язки щодо передачі відповідного майна.

Як відомо, обов'язку продавця передати майно кореспондує обов'язок покупця прийняти його, що прямо закріплено в ст. 688 ЦК України. Так, договір купівлі-продажу ще в римському праві розглядався як синалагматична угода, тобто така, що породжує взаємні права та обов'язки сторін. Договір купівлі-продажу підприємства також є взаємним, оскільки права та обов'язки контрагентів пов'язані та взаємообумовлені. Для досягнення результату за договором потрібно щоб сторони виконували взаємні дії щодо виконання зобов'язань: продавець вчиняє дії щодо передачі майна, які необхідні для виконання обов'язку покупця щодо його прийняття. Разом з тим, контрагенти наділені також відповідними правами щодо вимоги передачі майна та щодо вимоги його прийняття відповідно до умов договору.

Що стосується обов'язку покупця оплатити товар, то він передбачений у ст. 692 ЦК України, де вказується, що покупець зобов'язаний оплатити товар після його прийняття або прийняття товаророзпорядчих документів на нього, якщо договором або актами цивільного законодавства не встановлений інший строк оплати товару. В цій же статті встановлюється правило, згідно з яким покупець повинен сплатити продавцеві повну ціну майна, якщо в договорі не передбачено розстрочення платежу.

Як ми бачимо, відповідно до вказаних норм встановлюється черговість виконання зобов'язань, а саме, за загальним правилом, якщо інше не встановлено договором, спочатку продавець має передати товар, а покупець прийняти його і лише після цього мають проводитись розрахунки за договором. Водночас, якщо звернутись до спеціального законодавства про купівлю-продаж підприємств у ході приватизації, то відповідно до п. 6 ст. 23 Закону України «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» [9] акт передачі приватизованого об'єкта підписується уповноваженим представником органу приватизації і новим власником у триденний термін після сплати повної вартості придбаного об'єкта приватизації. З цього випливає, що на законодавчому рівні встановлюється черговість здійснення контрагентами дій щодо виконання договору, відповідно до якої спочатку проводиться повна оплата за договором купівлі-продажу підприємства, і лише після цього відбувається фактична передача покупцеві єдиного майнового комплексу.

Обов'язок продавця щодо оплати предмета договору купівлі-продажу підприємства вважається виконаним лише з моменту передачі продавцю всієї грошової суми, визначеної в договорі. При цьому зміст такого обов'язку може включати в себе крім дій спрямованих на передання коштів також інші підготовчі заходи, необхідні для безпосереднього здійснення такого платежу. Зокрема, такі дії можуть полягати у відкритті спеціального банківського рахунку, видачі чеку на суму договору тощо.

Крім охарактеризованих основних обов'язків сторін щодо виконання договору купівлі-продажу підприємства у договорі та цивільному законодавстві можуть бути передбачені інші додаткові обов'язки, які забезпечують реалізацію основних. До них можна віднести передачу приналежностей та документів, що стосуються предмету договору та підлягають переданню разом з ним відповідно до умов договору купівлі-продажу або актів цивільного законодавства. Так, відповідно до ст. 666 ЦК України у разі невиконання такого обов'язку покупець може встановити розумний строк для їх передання. Якщо продавець не виконає відповідних дій, то покупець має право відмовитися від договору купівлі-продажу та повернути майно.

Лише після виконання всіх обов'язків, як основних так і додаткових, відповідно до умов, визначених договором та актами цивільного законодавства можна вести мову про належне виконання. Однак, на практиці можуть виникнути випадки, коли згідно з договором чи законодавством виконання всіх взятих на себе зобов'язань може бути досить тривалим у часі. Такою специфікою, зокрема, характеризується виконання договору купівлі-продажу підприємства в ході приватизації. Так, ст. 18 Закону України «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» передбачає ряд зобов'язань покупця, які мають виконуватись ним протягом певного періоду. Серед них можна назвати: здійснення програм технічного переозброєння виробництва, впровадження прогресивних технологій; виконання вимог законодавства про захист економічної конкуренції; збереження та створення протягом визначеного терміну нових робочих місць; збереження досягнутих на час укладання договору профілю діяльності, номенклатури або обсягу виробництва, зазначених у договорі, видів продукції (послуг); виконання встановлених для підприємства мобілізаційних завдань; створення безпечних або нешкідливих умов праці; утримання об'єктів соціально-культурного призначення; здійснення заходів щодо захисту навколишнього природного середовища, дотримання екологічних норм чи досягнення найкращих екологічних наслідків експлуатації об'єкта.

Схожі зобов'язання впливають зі змісту ч. 2 ст. 27 Закону України «Про приватизацію державного майна» [12] від 04.03.1992 року № 2163-ХІІ і можуть полягати у здійсненні покупцем: програм технічного переозброєння виробництва, впровадження прогресивних технологій; комплексу заходів щодо збереження технологічної єдності виробництва та технологічних циклів; заходів щодо збереження та раціонального використання робочих місць; виконанні вимог законодавства про захист економічної конкуренції; збереженні номенклатури та обсягу виробництва продукції (послуг) відповідно до бізнес-плану; завершенні будівництва жилих будинків; утриманні об'єктів соціально-побутового призначення; виконанні заходів щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці та охорони навколишнього середовища; виконанні встановлених мобілізаційних завдань; погашенні боргів.

Ще одним прикладом є вимоги ч. 9 ст. 42 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [13] від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ, відповідно до якої покупець за договором купівлі-продажу підприємства як єдиного майнового комплексу в ході процедури банкрутства містоутворюючих підприємств зобов'язаний забезпечити збереження робочих місць для не менш як 70 відсотків працівників, зайнятих на підприємстві на момент його продажу та забезпечити перепідготовку чи працевлаштування працівників підприємства відповідно до законодавства в разі зміни профілю діяльності підприємства.

Розкриваючи питання виконання договору купівлі-продажу підприємства варто зупинити увагу на положеннях законодавства щодо проведення державної реєстрації речових прав на підприємство, яке на сьогодні містить низку прогалин у цьому напрямку. Таку реєстрацію слід відрізнити від державної реєстрації самого договору купівлі-продажу, яка є моментом виникнення права власності на підприємство як єдиний майновий комплекс відповідно до ч. 4 ст. 334 ЦК України.

Згідно з ч. 1 ст. 182 ЦК України та п. 1 ч. 4 ст. 4 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» [14] від 01.07.2004 р. № 1952-IV право власності на нерухоме майно підлягає обов'язковій державній реєстрації. Винятків щодо єдиного майнового комплексу підприємства не встановлено, що дає підстави стверджувати про необхідність обов'язкової державної реєстрації такого виду нерухомого майна. Разом з тим, законодавство про реєстрацію речових прав на нерухоме майно, взагалі не містить конкретних положень про державну реєстрацію речових прав на підприємство як єдиний майновий

комплекс, що може створювати певні проблеми при здійсненні відповідних дій. Так, вказаний Закон регулює відносини щодо реєстрації прав власності на нерухоме майно, але ч. 2 ст. 1 робить застереження, що дія закону не поширюється на державну реєстрацію прав на повітряні та морські судна, судна внутрішнього плавання, космічні об'єкти та інші об'єкти цивільних прав, на які іншими законами поширено правовий режим нерухомої речі, а також на державну реєстрацію підприємств як суб'єктів господарювання, на реєстрацію ділянок надр для добування корисних копалин. В зв'язку з цим, доцільним було б на рівні закону встановити обов'язок державної реєстрації речових прав на такий вид нерухомого майна як підприємство і визначити особливості її проведення.

Підсумовуючи розгляд питання про особливості виконання договору купівлі-продажу підприємства, можна стверджувати, що право власності на єдиний майновий комплекс переходить до покупця в результаті виконання сторонами взаємних прав та обов'язків, які обов'язково включають такі елементи як повідомлення кредиторів за зобов'язаннями, що включені до складу підприємства про його продаж, передача підприємства покупцю, його прийняття останнім, складання і підписання акту прийому-передачі, оплата предмету договору, а також інші додаткові зобов'язання, передбачені договором або актами цивільного законодавства.

Значними особливостями відрізняється характеризується виконання договору купівлі-продажу підприємства у ході приватизації, оскільки, за ним на покупця покладається низка додаткових зобов'язань, які вимагають свого здійснення протягом тривалого терміну. Разом з тим, укладення такого договору в ході приватизації знайшло більш детальне регулювання в законодавстві, на відміну від інших договорів купівлі-продажу підприємств, щодо яких в ЦК України лише зазначено про можливість їх укладення.

Як ми бачимо, існує нагальна необхідність подальших теоретичних і практичних розробок в напрямку вирішення проблеми законодавчого врегулювання порядку виконання договору купівлі-продажу підприємства, черговості та строків виконання контрагентами покладених на них зобов'язань тощо; приведення у відповідність положень інших нормативно-правових актів, які регулюють відносини щодо реєстрації прав власності на нерухоме майно тощо. Це дасть змогу уникнути ускладнень в ході виконання договору купівлі-продажу підприємства та дозволить належним чином захистити права та законні інтереси контрагентів за цим договором та інших заінтересованих осіб.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. (зі змінами і доповненнями)// Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
2. Кривобок С. В. Правочини з підприємством як єдиним майновим комплексом. : дис... канд. наук : 12.00.03. – Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Харків, 2008. – 197 с.
3. Галіахметов І. А. Підприємство як об'єкт купівлі-продажу/ І. А. Галіахметов // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 9. – С. 78-81.
4. Демченко Н. С. Договір купівлі продажу об'єктів приватизації / Н. С. Демченко. – К. : Оріяни, 2000 – 178 с.
5. Витрянский В. В. Договор продажи предприятия/ В. В. Витрянский // Вестник Высшего арбитражного Суда РФ. – 1999. – № 11. – С. 85-95.
6. Крымкин В. В. Договор купли-продажи предприятия / В. В. Крымкин // Право и экономика. – 2009. – № 7. – С. 32-35.
7. Макарова Т. В. Особенности правового регулирования договора продажи предприятия/ Т. В. Макарова // Арбитражные споры. – 2011. – № 1. (53). – С. 133-139.
8. Гражданский кодекс РФ (часть вторая) от 26.01.1996 р. №14-ФЗ// СЗ РФ. – 1996. – № 5. – Ст. 410.
9. Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію): Закон України від 06.03.1992 р. № 2171-ХІІ (зі змінами і доповненнями)// Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 24. – Ст. 350.
10. Про затвердження Положення про порядок визначення та застосування способів приватизації щодо об'єктів малої приватизації : наказ Фонду державного майна від 30.07.1998 р. № 1511 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 37. – Ст. 1375.
11. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ (зі змінами і доповненнями)// Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.
12. Про приватизацію державного майна : Закон України від 04.03.1992 р. № 2163-ХІІ (зі змінами і доповненнями)// Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 24. – Ст. 348.
13. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ у ред. Закону від 30.06.1999 р. № 784-ХІV// Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 31. – Ст. 440; 1999. – № 42-43. – Ст. 378.
14. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.07.2004 р. № 1952-ІV у ред. Закону України від 11.02.2010 р. № 1878-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 51. – Ст. 553; Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 18. – Ст. 141.

** Олефіренко Андрій Миколайович – здобувач кафедри цивільного права та процесу Хмельницького університету управління та права.*